

Реформування аграрного сектора економіки відкриває можливості ефективнішого використання ресурсного потенціалу його розвитку, вимагає забезпечення повноцінного відтворення складових цього потенціалу, а також досягнення соціальної, політичної та економічної безпеки у регіонах [4].

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, бачимо, що роль державних інструментів та інститутів у підтримці та навіть розвитку національної економіки під час війни є надзвичайно велика. Власне, використовуючи основний інструмент держави – законотворчий та законодавчий потенціал, Україна може ефективно реагувати на нові виклики та проблеми, швидко виконати дії задля стабілізації ситуації та економіки та врешті, прискорити економічне відновлення деокупованих регіонів і подальший економічний розвиток всіх регіонів України.

Інформаційні джерела

1. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. Мультимедійна платформа інфомовлення України «Укрінформ». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-killist-ukrainciv-ta-ih-migracia-zakordon-cerez-vijnu.html>

2. Податки під час війни. Офіційний портал, Державна податкова служба України. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html>

3. Перший Міжнародний саміт міст і регіонів у Києві. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/shkrum/64413ba6c31c0/>.

4. Ковальов Д.В. Напрямки розвитку сільських територій Херсонської області у поствоєнний період: практичний досвід Європейських країн. Ефективна економіка. 2023. № 6. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1693/1706>

ОГЛЯД ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Єфремов А.О., здоб. ОС «магістр»

Науковий керівник – д-р екон. наук, доц. **А.В. Микитась**
Державний біотехнологічний університет

Повномасштабна війна росії проти України завдала країні непоправних збитків, а економіка України зазнала колосальних втрат: знищено цивільну інфраструктуру, зруйновано підприємства, постраждали люди, а частка переміщених осіб сягає чверті від усього населення. Це призвело до глибокого економічного спаду, інфляції та зростання безробіття, відновлення чого потребуватиме значних зусиль та

ресурсів. У цьому контексті надзвичайно важливим є розвиток цифрових рішень, які можуть допомогти Україні подолати виклики воєнного стану та повоєнного відновлення.

Серед найбільших політико-економічних проблем України в поточній ситуації можна виділити такі:

- продовження російської військової агресії проти України. Доки ситуація не поліпшиться, велика кількість людей не зможуть повернутись до нормального життя, уряд буде витрачати величезні кошти на утримання оборони, а країна не буде привабливою для зарубіжних або внутрішніх інвесторів;

- загальна економічна криза та нестабільність фінансового ринку, викликані низкою факторів, таких як відтік працездатного населення, закриття бізнесу та втрата територій, закриття російського та білоруського ринків, девальвація гривні тощо.

За консервативними експертними оцінками, через війну Україна зазнала прямих і непрямих збитків на суму щонайменше 600-700 млрд. доларів США. У наведеній нижче таблиці можна побачити оцінки збитків, асоційованих з різними факторами поточної ситуації.

Таблиця 1 – Оціночні втрати України в результаті війни з росією

Опис типу збитків	Оціночна кількість, дол. США
Прямі збитки, вартість зруйнованого житлового майна, пошкодженої інфраструктури, промислового та сільгосп обладнання. За даними Київської школи економіки, зруйновано близько 10% житлового фонду країни.	150 млрд
Неотримані зовнішні інвестиції, за оцінками Світового банку.	200 млрд
Закриття російського та білоруського ринків. Об'єм ринку 2021 року (до війни) – 62,9 млрд. доларів США.	100 млрд
Збитки через закриття бізнесу. За даними Мінекономіки з початку війни було закрито близько 100 000 підприємств.	100 млрд
Збитки через втрату окупованих територій, за даними Київської школи економіки.	100 млрд

Для подолання цих викликів Україні необхідно розробити та реалізувати ефективні стратегії розвитку. Серед таких стратегій:

- інтеграція економіки України в європейський простір. Це дасть доступ до нових ринків, інвестицій та технологій, що є значно потужнішим за довоєнний ринок з країнами СНД. За даними Держстату товарообіг України з країнами ЄС складав до війни більше 70 млрд. доларів США, та потенційно за оптимістичними прогнозами може зрости до 100 млрд. доларів до 2030 року у сприятливих умовах. Нажаль, з початку вторгнення об'єми імпорту/експорту зменшились на більше ніж 20%;

- розвиток цифрової економіки. Це дозволить підвищити ефективність виробництва та обслуговування, роботу уряду, а також мінімізувати ризики від воєнних дій завдяки швидкій дистрибуції важливих даних та здійснення дистанційного керування;

- інвестиції в людський капітал: відбудовування освітніх установ і реформування системи, запровадження більш ефективних систем дистанційного навчання та отримання освітніх рівнів, проведення онлайн-конференцій серед здобувачів усіх рівнів. Це дасть можливість Україні створити конкурентоспроможну робочу силу, особливо в умовах післявоєнного відновлення.

Потенціал України у сфері інформаційних технологій, зважаючи на виняткову кількість ІТ-спеціалістів, дійсно унікальний, бо дає можливість запровадити цифровізацію там і на такому рівні, що не було зроблено навіть у найрозвиненіших країнах світу. Наприклад, онлайн-банкінг в Україні за якості та зручності надання послуг перевершує навіть аналогічну сферу у США або ЄС. Таким чином, цифрові рішення є важливим інструментом для розвитку національної економіки України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Розвиток цифрових рішень у сфері страхування може допомогти Україні подолати виклики воєнного часу, забезпечити захист громадян та бізнесу від фінансових ризиків та сприяти економічному зростанню, а також спростити перспективну інтеграцію у європейський ринок та зробити країну більш привабливою для зовнішніх інвесторів.

Роздивимось детальніше можливості розвитку цифрової економіки та уряду України. В умовах поточної війни та потенційного відновлення, можна виділити такі найважливіші сфери запровадження інформаційних технологій:

**Таблиця 2 – Можливі інформаційні технології
для впровадження в Українську економіку та уряд**

Інформаційна технологія	Опис та можливості для України
Системи цифрового уряду	Впровадження хмарних технологій та «блокчейну» для формування безпечних і прозорих державних реєстрів, які спрощують державний облік з економічних, юридичних та податкових питань. Запровадження прозорої системи державної установи (декларації посадовців, розподіл державного бюджету, рішення Ради і Кабміну, тощо) дозволять підвищити рівень довіри до уряду та привабливість країни для зовнішніх інвестицій.
Електронні державні послуги і подальший розвиток системи «Дія»	Цифрові технології дозволяють підприємствам та установам надавати послуги населенню в електронному вигляді, такі як подання податкових декларацій, реєстрація юридичних осіб, подання заяв до різних органів влади, сплата комунальних послуг, тощо. Це може бути використано для спрощення доступу до послуг для населення, особливо для постраждалих від війни регіонів та переміщених осіб.
Онлайн-страхування	Використання цифрових технологій дозволяє спрощувати та здешевлювати отримання страхових послуг, ринок яких щорічно збільшується в Україні. Важливим є впровадження сучасних смарт-полісів, що беруть дані з датчиків та інших пристроїв чи показників с інформаційних систем підприємств або установ для автоматичного визначення ризиків та надання страхового захисту. Впровадження зручних агрегаторів страхових послуг та прозоре пояснення умов страхування вирівнює конкуренцію між страховиками та створює умови для розвитку в першу чергу клієнто-орієнтованого страховального бізнесу.